

รูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

A Model for the Activities Management to Build up Immunity from Drugs in
Basic Schools under Primary Educational Service Area Office

ขวัญหทัย ยิ้มละมัย¹, วิทยา จันทร์ศิลา², สำราญ มีแจ้ง³, จิตติมา วรรณศรี⁴

Khwanhathai Yimlamai, Vithaya Jansila, Samran Mejang, Jitima Wannasri

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 เป็น การศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา โดยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมของ สถานศึกษาที่ได้รับรางวัลสถานศึกษาป้องกันยาเสพติดดีเด่น จำนวน 3 แห่ง รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยา เสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาয়กร่างรูปแบบการ บริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและ ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบด้วยการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความ เป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา จำนวน 40 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 3 องค์ประกอบและ 1 เงื่อนไขความสำเร็จ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 คณะกรรมการการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ประกอบด้วย คณะกรรมการอำนวยการและคณะกรรมการดำเนินการ องค์ประกอบที่ 2 กิจกรรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ยาเสพติด ประกอบด้วย กิจกรรมการฝึกทักษะชีวิต กิจกรรมการ เสริมสร้างความรู้ กิจกรรมทางเลือก กิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์และกิจกรรมดูแลส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียน เกี่ยวกับสารเสพติด องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารกิจกรรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ประกอบด้วย การ เตรียมการ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การประเมินผลและการปรับปรุงและพัฒนา และเงื่อนไขความสำเร็จได้แก่ การ จูงใจบุคลากรที่ปฏิบัติงานการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา และผลการประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรม เสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาไปใช้มีความเป็นไปได้อยู่ใน ระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหาร/ กิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

¹ นิสิตระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

³ รองศาสตราจารย์ ดร. กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Abstract

The purpose of this research was to develop of activities management to build up immunity from drugs in basic education schools under primary educational service area office. This research procedure followed three phases. Phase 1: studying the state and way of the activities management to build up immunity from drugs in basic education schools under primary educational service area office through related research and documents along with 3 purposively selected basic education institutions with Academy Award-winning for drug prevention for outstanding schools. In-depth interviews from 5 experts. Data analysis was made through content analysis. Phase 2: drafting the tentative model based on the research results from phase 1. The model was validated through group discussion of 9 experts in multidisciplinary work related drugs. Phase 3: evaluating the drafted model for its feasibility by 40 educators, school principals and teachers working to build up immunity from drugs in basic education schools, data analysis was made through content analysis, using means and standard deviations.

The results revealed as follows; a model for the activity management to build up immunity from drugs in basic education schools under primary education for service area office consist of three mains components and one condition for achievement; 1. Board of build up immunity from drugs with board of committee and action committee 2. Activities of build up immunity from drugs with life skills training activities, activities to enhance knowledge, alternative activities, public relation activities, 3. Activities management of build up immunity from drugs and conditions for achievements success factors motivation the operational personnel to build up immunity from drugs in basic education schools. The constructed administrative model has been validated as feasible at a high level.

Keywords: Administrative Model/ Activities to build up Immunity from Drugs

บทนำ

สถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดลงสู่นักเรียนท่ามกลางสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในรูปแบบที่หลากหลายซับซ้อนและแปรเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดระบบงานด้านยาเสพติดเพื่อบูรณาการทำงานทั้งหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก ให้สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2555, หน้า 47-48) ปัญหายาเสพติดเป็นผลผลิตของปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาอย่างไม่เหมาะสม ขาดความสมดุลและขาดการใช้วิจารณ์ญาณในการเลือกรับและปฏิบัติตามระเบียบและวิถีปฏิบัติของสังคมไทย โดยเฉพาะในกลุ่มเป้าหมายหลักที่เป็นเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มคนกลุ่มสำคัญที่จะมีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศไทยต่อไป

ในอนาคต หากแต่สภาพของปัญหายาเสพติดที่ยังคงแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่องทำให้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนถูกกัดกร่อนและทำลายจนเป็นกลุ่มคนที่มีปัญหาแทนที่จะเป็นกลุ่มอนาคตของชาติ (สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, 2554, หน้า 1-2) และจากสถิติของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2554, หน้า 1) พบว่า จำนวนผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่เกินกว่าครึ่งหนึ่งของผู้เสพหรือติดยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดรักษาในแต่ละปี เป็นผู้เสพยาเสพติดรายใหม่ และมีแนวโน้มเป็นกลุ่มเยาวชนมากขึ้น โดยข้อมูลของผู้เข้ารับการบำบัดรักษาในปี 2551-2553 พบว่า ผู้เข้ารับการบำบัดรักษาที่เป็นผู้เสพยาเสพติดรายใหม่มีช่วงอายุระหว่าง 15-19 ปีมากที่สุด โดยในปี 2551 มีจำนวน 3,470 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.99 ปี 2552 จำนวน 3,781 ราย คิดเป็นร้อยละ 46.19 และ ปี 2553 จำนวน 4,159 ราย คิด

เป็นร้อยละ 46.71 สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มของผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นผู้เสพยาใหม่ โดยเฉพาะในกลุ่มของเด็กและเยาวชนที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นกลุ่มการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 37.38 และมีมัธยมศึกษาร้อยละ 51.17 ชนิดของยาเสพติดเป็นยาแอมเฟตามีน รองลงมาคือสุราและกัญชาตามลำดับ และยังพบว่าสาเหตุของการใช้ยาเสพติดนั้นเกิดจากการอยากรทดลองเพื่อนชวนและอยากสนุกสนาน

จากผลการศึกษาโครงการติดตามสภาวะการณืเด็กและเยาวชนรายจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของถาวรพงษ์พานิชและคณะ (2552, หน้า 2-3) พบว่า ผลการศึกษาการดื่มเหล้าและการสูบบุหรี่ของเด็กและเยาวชนในภาคเหนือตอนล่างมีอัตราเฉลี่ยสูงกว่าภาพรวมของประเทศ และรายงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 6 (2555, ออนไลน์) โดยเฉพาะสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างขณะนี้มีความรุนแรงและพบว่ามี การระบาดของในเขตตัวเมืองใหญ่ ได้แก่ พิษณุโลก นครสวรรค์ กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ และพิจิตร ที่ผ่านมารัฐบาลทุกสมัยมีนโยบายและมาตรการในการดำเนินงานทั้งมาตรการป้องกัน ปราบปราม บำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยา ควบคุมพืชเสพติด ก็ยังไม่สามารถขจัดปัญหายาเสพติดให้หมดไปได้ เนื่องจากสถานการณ์ปัญหายาเสพติดมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทำให้ปัญหาดังกล่าวยังคงอยู่และขยายตัวอย่างรวดเร็ว จนทำให้เกิดผู้เสพยาเสพติด ผู้ติดยาเสพติดและผู้ค้ารายใหม่ขึ้นมาอีก ถึงแม้ว่าหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะดำเนินการอย่างจริงจังและเข้มงวดกวาดขัน แต่ก็ก็มีลักษณะการทำงานแบบต่างคนต่างทำ เน้นการดำเนินการในเชิงรับและขาดความยืดหยุ่นรวมทั้งยังไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควร (สัมพันธ์ รอดครุฑ, 2551, หน้า 1)

จากผลการประเมินภายในแผนจังหวัดภายใต้แผนยุทธศาสตร์ 5 รั้วป้องกัน ระยะที่ 3 ปีงบประมาณ 2555 เฉพาะยุทธศาสตร์ด้านรั้วโรงเรียนยังมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ (สำนักงานยุทธศาสตร์สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2555, หน้า 5) สรุปได้ดังนี้

1. สถานศึกษาขาดความเข้าใจในการจำแนกสถานศึกษา ส่งผลทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในสภาพปัญหาที่แท้จริง
2. ผู้บริหารสถานศึกษายังปิดบังข้อมูล ขาดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน
3. การจัดกิจกรรมขาดความต่อเนื่อง
4. ขาดการติดตามและประเมินผลในเชิงคุณภาพ
5. ขาดการส่งต่อข้อมูลเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้กับหมู่บ้านและชุมชน
6. มีการจัดตั้งกลไกการดำเนินการที่สมบูรณ์ แต่ขาดการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม
7. การเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ทำให้ขาดความต่อเนื่องและความเข้าใจในการทำงาน
8. สถานศึกษาบางแห่งไม่สามารถเข้าไปดำเนินการได้เนื่องจากผู้บริหารไม่ให้ความร่วมมือเพราะกลัวเสียชื่อเสียง

สอดคล้องกับงานวิจัยของแสงดาว มาตรนอก (2547, หน้า 99-100) พบว่า ปัญหาในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา คือ ขาดการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม ผู้บริหารปิดบังข้อมูลและไม่ยอมรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เน้นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าภายในสถานศึกษา ไม่มีการเชื่อมโยงกับชุมชนในการดำเนินงาน ขาดการติดตามและประเมินผลและสอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิชัย พุฒกลาง (2546, หน้า 4-5) พบว่า ปัญหาด้านการป้องกันยาเสพติดที่พบในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง คือ การขาดความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่างๆมากที่สุด ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ ปัญหา คือ ขาดการประสานระหว่างชุมชนและโรงเรียนมากที่สุด ปัญหาด้านการแก้ไขที่พบในโรงเรียนขนาดเล็ก คือ ปัญหาการขาดงบประมาณมากที่สุด โรงเรียนขนาดกลางประสบปัญหา ครู อาจารย์ ขาดความรับผิดชอบและไม่จริงจังในการแก้ไขปัญห เพราะกลัวอันตรายมากที่สุดและโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาการขาดความร่วมมือและครู อาจารย์ที่ปรึกษาไม่สนใจนักเรียนในปกครองมากที่สุด เจริญสุข ทวยจันทร์ (2550, บทคัดย่อ) กล่าวว่า ปัญหากระบวนการดำเนินการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการใช้สิทธิพลหรือการจูงใจ

ด้านการประเมินผลและด้านการประสานงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของไพฑูรย์ แสงพุ่ม (2549, หน้า ๖) ได้สรุปรูปแบบการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชน พบว่า การดำเนินงานหรือการจัดกิจกรรมที่ดำเนินการในประเทศที่ผ่านมาเป็นลักษณะการทำงานแบบ “นโยบายปูพรม” กล่าวคือ กิจกรรมเพียงอย่างเดียวแต่ใช้ดำเนินการครอบคลุมทั่วประเทศ โดยปราศจากการศึกษาองค์ประกอบของกิจกรรมและความเหมาะสมของกิจกรรม ขาดการวิเคราะห์องค์ประกอบของกลุ่มเป้าหมายและสภาพพื้นที่ รวมทั้งขาดการต่อยอดทางความคิดในการทำงาน

ดังนั้นงานการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังขาดความชัดเจนที่เกี่ยวกับโครงสร้างของรูปแบบ ขาดการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและกระบวนการบริหารที่เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ซึ่งในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับงานการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดแก่นักเรียนขึ้นอยู่กับให้ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งเป็นผู้กำหนดขึ้นเอง ดังนั้นรูปแบบที่จะดำเนินการจึงเป็นเรื่องของแต่ละสถานศึกษาที่จะดำเนินการ จากปัญหาดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการตระหนักเป็นอย่างดีว่าปัญหายาเสพติดในประเทศไทยระบาดรุนแรงและแพร่ระบาดมายังสถานศึกษาซึ่งมีเป้าหมายอยู่ที่นักเรียนนักศึกษาทั้งในและนอกสถานศึกษาโดยตลอด แต่การแพร่ระบาดของยาเสพติดก็ยังทวีความรุนแรงและเป็นปัญหาที่ทำลายและส่งผลกระทบต่อด้านการบริหารจัดการมาโดยตลอด กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นความสำคัญและเพื่อให้งานการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดปีการศึกษา 2555-2556 เป็น “ปีแห่งการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้พ้นภัยยาเสพติด”

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่ากลุ่มของเด็กและเยาวชนที่ใช้อยาเสพติดส่วนใหญ่ คือ ช่วงอายุระหว่าง 15-19 ปี ดังนั้นในการดำเนินการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดจึงควรมุ่งเน้นไปที่กลุ่มวัยรุ่นตอนต้นหรือช่วงอายุระหว่าง 12 -15 ปี ซึ่งจัดเป็นวัยกลุ่มเสี่ยงวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ สังคมปัจจุบันเป็นยุคข่าวสารไร้พรมแดน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความ

รู้สึกนึกคิดของวัยรุ่นมากขึ้นด้วย ในระยะวัยรุ่นเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เป็นวัยวิกฤต (critical period) หรือวัยพายุบูแคม (storm and stress) เนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตอย่างมาก มีปัญหาและมีความยากลำบากในการปรับตัว วัยรุ่น (Adolescence) เป็นวัยที่มีพัฒนาการปรับเปลี่ยนจากวัยเด็กเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ เริ่มตั้งแต่ช่วงอายุประมาณ 12 หรือ 13 ปี จนกระทั่งถึงอายุประมาณ 20 ปี มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายเป็นสัญญาณสำคัญที่บอกถึงการพ้นระยะการเป็น เด็ก คือการเปลี่ยนแปลงรูปร่างภายนอกและการมีวุฒิภาวะทางเพศ เช่น ความสูง น้ำหนัก การเริ่มมีลักษณะทางเพศ ได้แก่ การมีหนวดอกในวัยรุ่นหญิง การมีหนวดและการเปลี่ยนแปลงของเสียงในวัยรุ่นชาย ขณะเดียวกันก็มีการเปลี่ยนแปลงในพัฒนาการด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ความสนใจในเพศตรงข้าม การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์และสังคม เป็นต้น (สฤณา บุญนารการ, 2552, หน้า 131-132)

สภาพปัญหาและปรากฏการณ์ที่ยกมาข้างต้นชี้ให้เห็นว่า สิ่งสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการในการป้องกันและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้แก่เด็กและเยาวชนในขณะที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดเข้ามาในสถานศึกษามากยิ่งขึ้น โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากสหสาขาวิชาชีพที่จะต้องตระหนักรับรู้ร่วมกันว่าเป็นเรื่องสำคัญจำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการแพร่กระจายไปสู่เด็กและเยาวชนที่ไม่มีปัจจัยเสี่ยงในการใช้ยาเสพติดและประกอบกับสถานศึกษายังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและค้นหาแนวทางการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข มีทักษะชีวิตที่สามารถเผชิญต่อปัญหาได้ทุกสถานการณ์และเตรียมพร้อมสำหรับการดำรงชีวิตในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์หลัก เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดใน

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหาร
กิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารกิจกรรม
เสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการ
บริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน
ยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
รวม 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางใน
บริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่
เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยา
เสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาและบันทึกผลการวิเคราะห์
เนื้อหาและทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์
เนื้อหา

1.1.1 แหล่งข้อมูล: เอกสารเอกสารและ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้น
ในการวิจัย ได้แก่ 1) แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด 2)
แนวคิดเกี่ยวกับเด็กวัยรุ่น และ 3) แนวคิดและทฤษฎี
ทางการบริหารการศึกษา

**1.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม
ข้อมูล:** ตารางการวิเคราะห์เนื้อหา

1.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล: รวบรวม
ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและ
ต่างประเทศซึ่งเผยแพร่เป็นเอกสาร ตำราและสื่อ
อิเล็กทรอนิกส์

1.1.4 การวิเคราะห์เครื่องมือ: การ
วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ส่วนที่ 1.2 การศึกษาแนวทางในการบริหาร
กิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาที่ได้รับ
รางวัลสถานศึกษาป้องกันยาเสพติดดีเด่น

1.2.1 แหล่งข้อมูล: สถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ที่ได้รับรางวัล
สถานศึกษาป้องกันยาเสพติดดีเด่นจำนวน 3 แห่ง

**1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม
ข้อมูล:** แบบศึกษาเอกสารและแบบสัมภาษณ์กึ่ง
โครงสร้าง

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล: เก็บ
รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์
เอกสาร

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล: การวิเคราะห์
เนื้อหา

ส่วนที่ 1.3 การศึกษาแนวทางในการบริหาร
กิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโดยการ
สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

1.3.1 แหล่งข้อมูล: ผู้ทรงคุณวุฒิทางการ
ศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการ
บริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดใน
สถานศึกษา จำนวน 5 คน

**1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม
ข้อมูล:** แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

1.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล: การ
สัมภาษณ์

1.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล: การ
วิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหาร
กิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มี 2
ส่วน โดยวิธีการดำเนินการดังนี้

ส่วนที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหาร
กิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้วิจัย
นำข้อมูลสภาพและแนวทางในการบริหารกิจกรรม
เสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่
ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบการ

บริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ขององค์ประกอบสำคัญของร่างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ส่วนที่ 2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.2.1 แหล่งข้อมูล: ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา จำนวน 9 คน

2.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล: ร่างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล: การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

2.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล: การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการพิจารณาฉันทมติ (Consensus) จากการสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

3.1 แหล่งข้อมูล: ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัด พิชญะโลก กำแพงเพชรและพิจิตร จำนวน 40 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล: รูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและแบบประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล: การสัมภาษณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นและประเมินความเป็นไปได้ของ

รูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล: การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยรูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการศึกษาแนวทางในการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลสถานศึกษาป้องกันยาเสพติดดีเด่น จำนวน 3 แห่งและการศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 คณะกรรมการการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ประกอบด้วยคณะกรรมการ 2 คณะ ได้แก่ 1) คณะกรรมการอำนวยการ มีจำนวน 10 คน โดยมีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นประธานและมีคณะกรรมการอำนวยการประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษา หัวหน้าระดับชั้นทุกระดับ หัวหน้างานทุกกลุ่มงาน นักจิตวิทยา หัวหน้าสถานีตำรวจ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บุคคลสำคัญของท้องถิ่นและหัวหน้างานแนะแนว มีบทบาทหน้าที่ดังนี้ 1.1) กำหนดนโยบายด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา 1.2) จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา 1.3) กำหนดโครงสร้างและผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา 1.4) จัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด 1.5) กำหนดให้มีการประชุมทบทวนดำเนินการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

1.6) สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ และชุมชนที่อยู่รอบสถานศึกษา 1.7) สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร 1.8) ส่งเสริม สนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และ 1.9) นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล 2) คณะกรรมการดำเนินงาน มีจำนวน 13 คน โดยมีรองผู้อำนวยการที่ได้รับมอบหมายเป็นประธานและมีคณะกรรมการดำเนินงานประกอบด้วย หัวหน้าชั้นทุกระดับ หัวหน้างานฝ่ายปกครอง หัวหน้างานฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูที่ปรึกษา ครูผู้สอน นักเรียนแกนนำ ผู้แทนชุมชน ผู้แทนผู้ประกอบการ ผู้แทนพระภิกษุ ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และครูแกนนำ มีบทบาทหน้าที่ดังนี้ 2.1) นำนโยบายและแนวทางในการดำเนินการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดมาสู่การปฏิบัติ 2.2) จัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน 2.3) จัดทำแผนงานและกิจกรรมประจำปี 2.4) ประสานการทำงานร่วมกับนักเรียน เครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 2.5) ดำเนินการตามแผน 2.6) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผน 2.7) สอดส่องดูแลความปลอดภัยของนักเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 2.8) เปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างสถานศึกษาและชุมชน 2.9) รวบรวมและรายงานผลการดำเนินงานเสนอผู้บริหารทราบเป็นรายเดือนหรือตามความเหมาะสม นำผลการปฏิบัติงานมาปรับปรุงและพัฒนาและประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

1.2 กิจกรรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด 2) กิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ 3) กิจกรรมทางเลือก 4) กิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ และ 5) กิจกรรมส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับสารเสพติด

1.3 กระบวนการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน ขั้นตอนที่ 3 การลงมือปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนา

1.4 เงื่อนไขความสำเร็จของการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา ได้แก่ การตั้งใจ บุคลากรที่ปฏิบัติงานการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาโดยมีแนวทาง ดังนี้ 1) ผู้บริหาร

สถานศึกษาและบุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติด 2) ผู้อำนวยการและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด 3) มีกลไกการดำเนินงานการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด 4) การดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง 5) การสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร 6) การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม 7) การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างโรงเรียน บ้านและชุมชน

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา รูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มากร่างรูปแบบ จากนั้นตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบฯ ด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและได้ปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาแล้วเห็นว่ารูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเหมาะสม สรุปได้ดังนี้

2.1 คณะกรรมการการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ประกอบด้วยคณะกรรมการ 2 คณะ ได้แก่ 1) คณะกรรมการอำนวยการ มีจำนวน 9 คน โดยมีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นประธานและมีคณะกรรมการอำนวยการประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษา หัวหน้าระดับชั้นทุกระดับ หัวหน้างานทุกกลุ่มงาน นักจิตวิทยาหรือครูแนะแนว ตำรวจ ประสานงานประจำโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีบทบาทหน้าที่ดังนี้ 1.1) กำหนดนโยบายด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา 1.2) มีการจัดทำแผนปฏิบัติงานด้านการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา 1.3) กำหนดโครงสร้างและผู้รับผิดชอบในการดำเนินการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา 1.4) จัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด 1.5) กำหนดให้มีการประชุมทบทวนการดำเนินการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ 1.6) ให้

ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ และชุมชนที่อยู่รอบสถานศึกษา 1.7) สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร 1.8) ส่งเสริม สนับสนุน การขับเคลื่อนการดำเนินงาน การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด 1.9) นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล 2) คณะกรรมการดำเนินงาน มีจำนวน 12 คน โดยมีรองผู้อำนวยการที่ได้รับมอบหมายเป็นประธานและมีคณะกรรมการดำเนินงานประกอบด้วย หัวหน้าชั้นทุกระดับ หัวหน้างานวิชาการ หัวหน้างานประชาสัมพันธ์ หัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นักเรียนแกนนำ ผู้แทนชุมชน ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนพระภิกษุหรือผู้นำศาสนาอื่นๆ และครูแกนนำ มีบทบาทหน้าที่ดังนี้ 2.1) นำนโยบายและแนวทางในการดำเนินงานการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดมาสู่การปฏิบัติ 2.2) จัดประชุม คณะกรรมการดำเนินงาน 2.3) จัดทำแผนงานและ กิจกรรมประจำปี 2.4) ดำเนินการตามแผน 2.5) ประสานการทำงานร่วมกับนักเรียน เครือข่ายทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาในการสอดส่องดูแลความปลอดภัยของนักเรียนและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร 2.6) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผน 2.7) วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน สรุปรายงานและนำเสนอผู้บริหารและบุคคลที่เกี่ยวข้อง 2.8) นำผลการปฏิบัติงานมาปรับปรุงและพัฒนา 2.9) ประชาสัมพันธ์และ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา

2.2 กิจกรรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมการฝึกทักษะชีวิต 2) กิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ 3) กิจกรรมทางเลิอก 4) กิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ และ 5) กิจกรรมส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับสารเสพติด

2.3 กระบวนการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน ขั้นตอนที่ 3 การลงมือปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนา

2.4 เงื่อนไขความสำเร็จของการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา ได้แก่ การตั้งใจ บุคลากรที่ปฏิบัติงานการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาโดยมีแนวทาง ดังนี้)ผู้บริหารตระหนักถึง

ความสำคัญของการป้องกันยาเสพติดและเป็นผู้ดำเนินการดำเนินงานเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติด 2) การทำงานแบบมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม 3) มีกลไกการดำเนินงานการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดที่ชัดเจน 4) สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอ เช่น การยกย่องชมเชย การเลื่อนขั้น การให้รางวัล เป็นต้น 5) การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างโรงเรียน บ้านและชุมชน

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา โดยการจัดสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาที่มีต่อความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในระดับมาก

อภิปรายผล

1. สภาพและแนวทางการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า สภาพปัญหาการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดคือผู้บริหารสถานศึกษาขาดความตระหนักและปิดบังข้อมูล ขาดการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน การจัดกิจกรรมขาดงบประมาณและขาดความต่อเนื่องและขาดผู้รับผิดชอบงานการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด สอดคล้องกับงานวิจัยของแสงดาว มาตรฐาน (2547, หน้า 99-100) คือ ขาดการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม ผู้บริหารปิดบังข้อมูลและไม่ยอมรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เน้นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ไม่มีการเชื่อมโยงกับชุมชนในการดำเนินงาน สอดคล้องกับไพฑูรย์ แสงพุ่ม (2549, หน้า ง) ได้สรุปรูปแบบการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในเยาวชนพบว่า การดำเนินงานหรือการจัดกิจกรรมที่ดำเนินการในประเทศที่ผ่านมาเป็นลักษณะการจัดกิจกรรมเพียงอย่างเดียวแต่ใช้ดำเนินการครอบคลุมทั่วประเทศ โดย

ปราศจากการศึกษาองค์ประกอบของกิจกรรมและความเหมาะสมของกิจกรรม ขาดการวิเคราะห์องค์ประกอบของกลุ่มเป้าหมาย สภาพพื้นที่รวมทั้งขาดการต่อยอดทางความคิดในการทำงานและสอดคล้องงานวิจัยของ บำรุง วรผล (2546, หน้า บทคัดย่อ) กล่าวว่า ควรมีการกำหนดรูปแบบหรือการในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาให้สามารถปฏิบัติได้จริง ส่วนแนวทางการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ควรมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับความสนใจของเด็กและเยาวชนและควรมีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานกิจกรรมสอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิชัย พุฒกลาง (2546, หน้า 4-5) กล่าวว่า โรงเรียนขนาดเล็กประสบปัญหาขาดงบประมาณมากที่สุด โรงเรียนขนาดกลางประสบปัญหา ครู อาจารย์ขาดความรับผิดชอบและไม่จริงจังในการแก้ไขปัญหา เพราะกลัวอันตรายมากที่สุดและโรงเรียนขนาดใหญ่ประสบปัญหาครู อาจารย์ที่ปรึกษาไม่สนใจนักเรียนในปกครอง

2. รูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายตามองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 องค์ประกอบที่ 1 คณะกรรมการการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ประกอบด้วย คณะกรรมการ 2 คณะ ได้แก่ คณะกรรมการอำนวยการและคณะกรรมการดำเนินงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ต่าย เชียงฉวี (2546, หน้า 2-3) กล่าวว่า ควรแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการ เพื่อกำหนดนโยบายและแผนงานโครงการต่างๆ ช่วยหางบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน และควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานแต่ละโครงการตามความเหมาะสม โดยมีบุคลากรภายในสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบโครงการและควรมีคณะกรรมการประเมินทั้งจากภายในและภายนอกสถานศึกษาทุกกิจกรรมที่ดำเนินการเป็นระยะๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเจริญสุข ทวยจันทร์ (2550, หน้า 127) กล่าวว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 ควรกำหนดนโยบาย แนวทาง การประสานงานและมอบหมายผู้รับผิดชอบในการประสานงานกับบุคคล

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน

2.2 องค์ประกอบที่ 2 กิจกรรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ประกอบด้วย 1) กิจกรรมการฝึกทักษะชีวิต 2) กิจกรรมการเสริมสร้างความรู้ 3) กิจกรรมทางเลือก 4) กิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ และ 5) กิจกรรมส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับสารเสพติด ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับบรรณลอย (2546, หน้า 125-126) กล่าวว่า นักเรียนที่ไม่เคยใช้สารเสพติด ควรดำเนินการจัดกิจกรรม สอนตามหลักสูตร ศึกษาค้นคว้า ดูวีดิทัศน์ ทำรายงานเรียงความ ประมวลคำขวัญ จัดนิทรรศการ เดินรณรงค์แข่งขันกีฬา ร่วมงานกิจกรรมวันสำคัญ อบรมจริยธรรม ส่งเสริมอาชีพ กิจกรรมลูกเสือ แสดงบทบาทสมมติเพื่อนเตือนเพื่อน ครูให้ความรู้ ควบคุม ดูแลพฤติกรรมทั้งในและนอกสถานศึกษา สุ่มตรวจปัสสาวะประสานงานเจ้าหน้าที่ รายงานข้อมูลที่เป็นจริงสอดคล้องกับโรซาติ (Rosati, 2000, abstract) กล่าวว่า การป้องกันปัญหาเสพติดในสถานศึกษา ได้แก่ 1) ควรให้ความรู้แก่นักเรียนโดยการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ เช่น แพทย์ ตำรวจ นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น 2) ควรจัดบรรยายทางวิชาการให้น่าเรียน โดยการจัดสถานที่ให้สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย และ 3) สถานศึกษาควรสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครองและนักเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมกันหาทางออกในการป้องกันยาเสพติดเป็นไปในทำนองเดียวกับไพฑูรย์ แสงพุ่ม (2549, หน้า 120) กล่าวว่า ควรมีการจัดกิจกรรมที่มีคุณลักษณะของกิจกรรมที่แตกต่างกัน ตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่และความสนใจของเยาวชนในพื้นที่ และเน้นการเผยแพร่การให้ความรู้และสถานการณ์ยาเสพติดเชิงลึก สอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิกา สุวรรณศิลป์ (2546, บทคัดย่อ) ได้สรุปว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมค่ายทักษะชีวิต ป้องกันการใช้สารเสพติดจะต้องจัดกิจกรรมเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และควรศึกษาสภาพความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นอย่างแท้จริง และ 2) หน่วยงานที่

เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรและเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการร่วมกับโรงเรียน และสอดคล้องกับเวลิมเมอร์และแฮร์ริส (Welshimer and Harris, 1994) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางสำหรับโปรแกรมสุขภาพในโรงเรียนเพื่อป้องกันการใช้และติดบุหรี่ พบว่า การป้องกันปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ได้แก่ 1) จัดอบรมให้ความรู้แก่นักเรียน 2) บุคลากรในสถานศึกษาควรเป็นตัวอย่างแก่นักเรียน 3) สถานศึกษาขอความร่วมมือกับผู้ปกครองในการดูแลเด็กเมื่ออยู่ภายนอกสถานศึกษา และ 4) ควรมีการประเมินโครงการเป็นระยะเพื่อให้ทราบว่าโครงการนั้นประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและสามารถจัดทำโครงการต่อเนื่องได้หรือไม่

2.3 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน (Pre-PDCA) ซึ่งจะดำเนินการไปเป็นกระบวนการตามลำดับขั้นและเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันตามระบบบริหาร ได้แก่ 1) การเตรียมการ 2) การวางแผน 3) การลงมือปฏิบัติ 4) การประเมินผลและ 5) การปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับเอ็ดเวิร์ด เดมมิง (Edwards Deming) ที่เสนอวงจรเดมมิง (2552) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Planing) 2) การลงมือปฏิบัติ (Doing) 3) การประเมินผล (Checking) และ 4) การปรับปรุงและพัฒนา (Action) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของต่าย เชียงฉวี (2546, หน้า 2-3) กล่าวว่า รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาที่ได้ผล มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 2) ด้านการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 3) ด้านการกำกับ ติดตามและประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และ 4) ด้านการปรับปรุงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและสอดคล้องกับเอกชัย โอพงษ์ (2547) กล่าวว่า กระบวนการบริหารด้านการประเมินและรายงาน โรงเรียนควรมีการประเมินสถานการณ์การใช้ยาเสพติดเป็นระยะต่อเนื่องให้มากขึ้น เช่น การให้คณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของโรงเรียนได้เพิ่มความถี่ในการประชุมจากเดิมภาคเรียนละครั้ง มาเป็นเดือนละครั้ง

2.4 เงื่อนไขความสำเร็จของการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา

ได้แก่ การจูงใจบุคลากรที่ปฏิบัติงานเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การบริหารงานกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์และสถาบันรามจิตติ (2550) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการระดมปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไว้ว่า ควรมียุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม ต้องสร้างความตระหนักให้กับผู้ดำเนินการ ต้องมีการนำเสนอข้อมูลแลกเปลี่ยนข้อมูลและการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับแสงดาว มาตรนอก (2547, หน้า 101) ได้ทำการศึกษาการพัฒนากระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา ศึกษากรณีเฉพาะกรณีโรงเรียนธารปราสาทเพชรวิทยา อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไว้ว่า กระทรวงศึกษาธิการควรจัดให้ครู อาจารย์หรือบุคลากรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยส่งบุคลากรไปฝึกอบรมความรู้ทางสังคมสงเคราะห์และควรมีนโยบายในการบรรจุแต่งตั้งตำแหน่งครูสังคมสงเคราะห์ประจำโรงเรียนและสอดคล้องกับณัฐพันธ์ เขจรนันท์ (2551, หน้า 84-86) ที่ได้มีการนำทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์มาประยุกต์ใช้เพื่อจูงใจบุคลากรให้มีความกระตือรือร้นและมีความสุขในการทำงาน ในด้านความต้องการทางกายภาพ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการมีส่วนร่วมในสังคม ความต้องการการยอมรับนับถือและความต้องการบรรลุในสิ่งที่ตั้งใจ รวมทั้งสอดคล้องตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พบว่า การประเมินความเป็นไปได้การบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้น มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา อย่างเป็นทางการเป็นระบบตามหลักการพัฒนารูปแบบ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา

(Research and Development: R & D) ตามลำดับ ซึ่งเป็นการดำเนินการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับบุญชม ศรีสะอาด (2543, หน้า 104-106) ได้กล่าวถึงการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบนั้น อาจทำได้ 2 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยร่างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อน โดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี และผลการศึกษาหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพสถานการณ์ต่างๆ กำหนดองค์ประกอบในรูปแบบ ผู้วิจัยคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นแล้วปรับปรุง เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม ขั้นที่ 2 การประเมินรูปแบบเพื่อทดสอบดูความเหมาะสมจากแนวคิดดังกล่าว ตามขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบที่เป็นหลักใหญ่ๆ ได้ดังนี้ คือ ขั้นตอนการวิเคราะห์สังเคราะห์ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น การออกแบบรูปแบบ และการตรวจสอบรูปแบบ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาไปสู่การพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการศึกษา วิเคราะห์สังเคราะห์ สอบถาม สัมภาษณ์ สร้างรูปแบบ และการตรวจสอบรูปแบบ ที่มีความถูกต้อง สมบูรณ์ และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น จึงส่งผลให้รูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ควรกำหนดนโยบายการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้อง

1.2 ควรมีการส่งเสริม สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง

1.3 ควรจัดกิจกรรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดที่เหมาะสมกับสภาพและบริบทของแต่ละสถานศึกษา โดยรูปแบบการจัดกิจกรรมควรเน้นที่ความหลากหลายเหมาะสมและตรงกับความสนใจของนักเรียน ทุกช่วงวัยอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอและส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่ครอบคลุม ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้

1.4 ควรส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้าง ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดให้แก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา

1.5 ควรมีการควมมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาที่เป็นระบบ

1.6 ในการนำรูปแบบการบริหารกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาไปใช้ ควรปรับตามความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน บริบทสภาพแวดล้อมและความต้องการของสถานศึกษานั้นๆ รวมทั้งจำนวนของคณะกรรมการในแต่ละคณะให้เหมาะสมกับจำนวนบุคลากรของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาทุกระดับ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดที่เหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา สุวรรณศิลป์. (2548). การพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมค่ายทักษะชีวิตป้องกันการใช้สารเสพติดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 กลุ่มโรงเรียนท่าหิน จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- เจริญสุข ทวยจันทร์. (2550). ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารงานเพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ณัฐพันธ์ เขจรนนท์. (2551). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ด ยูเคชั่น.

- ดาวย เชิญฉี. (2546). รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา. สืบค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2554, จาก <http://nctc.oncb.go.th/new/components/comfabrik/>
- ถาวร พงษ์พานิช. (2552). โครงการติดตามสภาวะการณั้เด็กและเยาวชนรายจังหวัด (Child Watch) 2550-2551 ภาคเหนือตอนล่าง. (ม.ป.ท.). เหมการพิมพ์.
- บำรุง วรพล. (2546). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ไพฑูรย์ แสงพุ่ม. (2549). ทำไมคนถึงติดยาเสพติด ตอนที่ 1ทฤษฎีจิตวิเคราะห์. (เอกสารวิชาการ). กรุงเทพฯ: สกุนา บุญรากร. (2552). การสร้างเสริมสุขภาพแบบองค์รวมทุกช่วงวัย. กรุงเทพฯ: สถาบันรามจิตติ. (2550). การพัฒนาระบบเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัมพันธ์ รอดครุฑ. (2551). การพัฒนารูปแบบการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิษฐ์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด., มหาวิทยาลัย นเรศวร, พิษณุโลก.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2554). รูปแบบการป้องกันยาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เล่ม 1. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2555). ความรู้พื้นฐานเพื่อการป้องกันยาเสพติดในเยาวชน. กรุงเทพฯ: ศรีเมืองการพิมพ์.
- สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. (2554). การส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานภาคประชาชนต่อต้านยาเสพติดและการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ไอเดีย สแควร์.
- สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2555). สรุปผลการประเมินภายในแผนจังหวัดตามปฏิบัติการประเทศไทยเข้มแข็งภายใต้ยุทธศาสตร์ 5 รั้วป้องกัน ระยะที่ 3 ปีงบประมาณ 2555. สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2555,
- สิทธิชัย พุ่มกลาง. (2546). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขการแพร่ระบาดของสารเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมการศึกษา จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- แสงดาว มาตรนอก. (2547). การพัฒนารูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนธราพรสาทรวิทยา อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- เอกชัย โอพึ่ง. (2547). การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตบูรพาและศรีนครินทร์. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- อรรถพล บาลยอ. (2546). แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

Rosati,M.M. Free School Project. *Lawsence Public School Massachusetts*. Education Development Center. 2002.

Welshimer,K.J. and S.E. Harris. Guidelines for School Health Programs to Prevent Tobacco use and Addiction. U.S.A. *Journal of School Health*. 641 (1944).